Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Sermones 1-49 de tempore - Cod. Aug. pap. 97

Herolt, Johannes

[Reichenau], [15. Jahrh.]

Discipuli Iohannis Herolt: Sermones de tempore 1-49: Sermo 1

urn:nbn:de:bsz:31-75894

Visual Library

Incipiunt sermones discipuli Sermo primus

Ecce rex tuus
venit tibi man-
suetus Zach
ix Mat xxi ysa lxi
Luc xix Joh xii ¶ Egregius
doctor sanctus Thomas
de Aquino dicit quod nulla
actio sit perfecta seu meritoria
nisi fuerit per graciam dei illumina-
ta Unde sicut Sol est cau-
sa omnium generabilium et corrup-
tibilium sicut aristoteles libro
physicorum 2o dicit et 1o me-
thaurorum et 9o de animalibus Ho-
mo enim generat et sol Sic quod
homo generatur a matre et sol co-
operatur Sic verus sol iusticie
ihesus xpistus est causa omnium
actionum gratuitarum Ideo dicit
doctor quidam O homo in omni-
bus operibus auxilium dei posce
quia sine ipso nulla bona
opera possumus perficere ipsa autem
testante qui dicit Joh xv
Sine me nichil potestis fa-
cere Et graciam igitur impetrandam
matrem gracie salutemus Ecce
rex tuus etc Hodie inde
cena incipit tempus adventus
xpisti sicut incarnatus est et de-
scendit de celis propter nostram
salutem Unde Augustinus Venit medi-
cus ad egrotos redemptor
ad venditos Ad errantes via
Ad mortuos vita venit quia
sanat omnes infirmitates quod dicitur
Ecce rex tuus etc Quia de ad-
ventu domini dies festinat hodier-
na Ideo sciendum quod est quadruplex
adventus domini Primus est in mundum
per carnis assumptionem Unde Joh 1o
Verbum caro factum est etc Et de
illo agitur in prima dominica Secundus
adventus domini est ad iudicium
pro meritorum discussione De quo
Ysa iii Dominus ad iudicium veniet
cum senioribus populi sui et princi-
pibus eius Luc ut habetur
Luc xxi Videbunt filium hominis
venientem in potestate magna
et maiestate Unde psalmista
Iudicabit orbem terrarum in iusticia
et populos in equitate De quo
agitur in 2a dominica Tertius
est in animam per gracie infusionem
Sap vii In animas sanctas se trans-
fert Joh xiiii Si quis dili-
git me ad eum veniemus et ma-
sionem apud eum faciemus De quo
agitur 3a dominica Quartus est
adventus xpisti ad mortem ho-
minis Unde Luc xii Estote parati quia
qua hora non putatis filius
hominis veniet De quo agitur 4ta
dominica Ad primum domini adven-
tum vertendo de ipso non subtilia
sed simplicia ut discipulus con-

G B HOFBIBLIOTHEK KARLSRUHE

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK Baden-Württemberg

sbendo / Dicto smoes quiq
lib smones displi sut no=
minandi / Nunc in pnti smoc
sit sut dicenda / pmo vt de
1o tpe aductus et quare in=
stitutu sit ab ecclia / 2o quo
incarnatio xpi sca sit et q=
re natura nra melior sit
facta p3 incarnacoz q3 an
gelorum / Tercio exemplum
R. Equatu ad pmu sciendu q3 tpus
pns medio mo se ht ad
tpus totius anni. pcium leticias
gtinet. et pti tristicia / Depot
cum sca mr ecclia canticu le.
ticie / Te deu laudam in ma
tutis / Gloria in excelsis in
missis. s3 alla no depont s3
in xlma eccia oia illa depont
Item in aductu ieiunia cum
lacticiniis s3 in xlma cum oleo
et hoc de precepto hr cum in
decretis / In xlma est abstine=
du a lacticiniis di. iiij De-
nique / Et quare est abstinend
et hoc tpus aductus institu
tu sit ab ecclia Dicitur pmo ad
rememorandu bnficiu qd deus
gtulit quas qm in incarnacoe
sua qua in hoc honorauit
nos sup angelos. noluit
enim xpus pentcia trahe
re angelica natura s3 hu ma
na hebr ii Nusq3 assumpsit

angelos s3 semen abrahe
Ex quo videtur q3 int deu et
hoiem est maior similitas q3
int deu et angelu / Simi=
litas quidem que tm causat
ex alto pentu sima e sed
que causat ex utro3 smissa
est / Angelus est fr xpi
tm ex pte pris celi qui ets
est pr xpi p creatia gnacoz
et angelorum p creacoz / Homo
vo est fr xpi et ex pte pris
celi qui etia est pr xpi
p creatia gnacoz et hois p
creacoz / Et ex pte mris quia
virgo bta est mr xpi et
nra / Unde xpus nusq vocat
angelos fres suos s3 homines
dicens ps xxi Narrabo
nomen tuum fratribus meis
Ergo de tanta saluatoris nri
tam cofidamus attendentes
qr caro et fr nr est / Unde
ponitur me sam sponse non
spernat xpus Os de ossibus
meis et caro de carne mea.
Et ex quo xpus est fr nr
sui vult nobis pie et misi
cordit agere Qui enim aliquam
dat locus sucurre. nos suis e
tho marsupiis / Regis eorum
nis nulla molestia cupit p
s3 in sinu vgis requieuit et
sibi mansit sir et deus

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

fortissimus in sinu virginis in-
quiescens factus est agnus ma-
suetus unde legitur Gen. xliij c.
Joseph ipsis convivio maiorem
dedit partem Beniamin quam fr-
atribus erat excepto pente quinque
partibus qui in fratres dividebant
ex alto penta. Quia xpus
duplicem refectionem dabit homini
scilicet ipsa divinitate et ipsa hu-
manitate angelos autem
in sua divinitate reficit. Quarto
hoc tempus institutum est ut
de tanto beneficio gaudentes
vana mundi gaudia respuamus
Unde in illo sacro tempore non de-
bemus vane gaudere. Unde sequitur
Quia Crisostomus Cassiodorus sicut in
xpmā dicunt. Augustinus hec gau-
dia velut venena diligenter re-
pudiare debemus. Quia non solum
corpus sed etiam animam necare
festinant. Et gaudia ista ho-
minem necant et gaudiis celi
privant unde it. Gregorius In omelia
quadam dicens Nemo potest et
hic gaudere cum hoc seculo et
illic regnare cum deo. Unde
contraria gaudia seculi precepta
... Ergo gaudere debemus
in deo et non in hoc seculo. Unde
apostolus Gaudete in domino semper
iterum dico gaudete. Et Zach.
xix ca. illud Ecce rex tuus

venit tibi mansuetus dicit. Exul-
ta satis filia syon iubi-
la filia ierusalem. Et ideo gau-
dere debemus cum ille venit nobis
spiritualiter illo tempore quem antiqui
patres desiderabant et expecta-
bant longo tempore. Unde ysaias
dixit O utinam disrumperes celos
et descenderes. Aggeus dixit
Veniat desideratus cunctis gen-
tibus. Moyses dixit Mitte
domine quem missurus es. David
dixit Inclina domine celos tu-
os et descende. In ewangelio
xpus dixit discipulis suis Luc.
x. Dico vobis quod multi prophete
et reges voluerunt videre que
vos videtis et non viderunt
et audire que auditis et non
audierunt. Quinto Tercio institutum
est ut nos preparemus nos ipsos
digne die nativitatis suscipiendo.
Unde frater Wilhelmus lugdunensis
Tempus hoc bene est quasi tempus
deputatum preparationi sollempnitatis
pasche. Tempus enim deputatum
preparationi sollempnitatis natalis
scilicet adventus vix est medie-
tas temporis deputati preparationi
sollempnitatis pasche. Ideo nec
dilationi nec negligentie locus
debet esse. Unde in epistola hodier-
na legitur Dies appropinquabit. i.
xpo est dies natalis qua
fecit verus sol nascens mundo.

isto abiciamus ergo opera tenebrarum
et induamur arma lucis / Rom
quibus peccator in illo sacro tempore
debet apertis confiteri et preterita
peccata deplangere et pure con-
fiteri / Unde Ambrosius in libro de pa-
radiso Nemo enim consequi a peccato
iustificari poterit nisi peccatum an-
te confessus fuerit / Unde si superbus fu-
isti per integrum annum tunc abicere
debes opera tenebrarum i. superbiam
et induere arma lucis i. humi-
litatem // Si in luxuriosus fuisti
tunc in castus esse debes Si
avarus fuisti et res iniuste ac-
quisisti tunc in res iniustas
debes restituere et de iustis re-
bus elemosinam dare Si gulo-
sus et ebriosus tunc in abstinere
et ieiunare debes illo sacro
tempore Si iracundus et maledi-
cus iam pius et benignus
Si piger et accidiosus tunc in
ad queque bona opera promptus
et paratus / Unde super Wilhelmi
Lugdunensis Illi qui isto tempore
sacro a peccato non cavent salva-
torem advenientem quasi manibus
apertis repellunt / Dum enim mundare
opera suorum adventu illius ad
impediunt / Nimirum etiam faci-
at in eis se et salvatorem de
peccatis per ipsis adducit ipsa lex Ini-
quitates vestre diviserunt inter

vos et deum vestrum / Tales
multum dolere possent et debe-
rent illo qui aliorum est salva-
tor eorum est dampnator
Alii possunt dici salvatorem
expectantes ut dicit Philip-
pi iii / Isti vero dici possunt damp-
natorem expectantes Si duo
sint incarcerati unus quorum alter
probabiliter sperat se liberandum
cum dominus carceris venerit Reli-
quus vero credat se dampnan-
dum et dicatur utrique cras dominus
veniet Sicut unus habet materiam
gaudii sic alter doloris / In
Vitas patrum dixit Abbas
Simon cuidam fratri interroganti
sermonem aque vade et fac
talem cogitationem tuam qualem
faciunt illi qui sunt in carcere
Illi enim interrogant quando ibi
est iudex et quando veniet et
in expectatione penarum suarum
plorant Sic semper facere
debent qui in peccato mortali sunt
cum adventum dei audiunt // Item
alia materia doloris quod cum boni
facturi sint festum nativitatis
Christi magna tunc ipsi peccatores
facturi sint festum horribile et
amaritudine plenum sicut illi
cum quibus dicitur Job ii
Vadet et veniet super eos

horribiles // Item alia ma-
teria doloris est cum attendunt
quid facturi sunt in secundo
adventu quando xpistus iudicare
venturus est vivos et mortu-
os ubi vindicet iniurias
suas sibi ab iniquis illatas
Ysa. x. Quid facietis in die
visitacionis vestre et calamita-
tis de prope venientis Et hoc
quantum ad primam partem huius
sermonis ¶ Quantum ad 2am
partem illius sermonis Sciendum quod
quomodo incarnacio xpisti facta sit
Circa quod primo angelus Gabri-
el fuit missus ad virginem
mariam ut habetur Luc. 1o Et ma-
ria credidit et concepit tunc
spiritus sanctus supervenit in eam et
sanctificavit et fecundavit for-
mavitque in instanti de purissi-
mo sanguine marie virginis
Vel ut alii dicunt de purissi-
mis humoribus eius corpus
xpisti et in eodem instanti in
quo formatum est corpus
creata est anima de nichilo
et hoc in eodem instanti quo
ta est corpori organizato
Et illa duo corpus et anima
simul mox fuerunt deitati uni-
ta in dei filii persona // Con-
duo notantur hic secundum Holgot

D.

super libros Sapiencie // primum quod
numquam fuit aliquis ita parvus
puer sicut xpistus fuit quia
embrio in matre primo vivit
vita animalis quam vita hominis
secundum Anshelmum li. de [illegible]
ducente dicit Formacio corporis
xpisti fuit perfecta in primo sic ce-
teris quantum ad omnia linia-
menta membrorum tamen quantum ad
debitam corporis quantitatem
perficiebatur successive sicut cor-
pora puerorum augmentantur a tempore
figuracionis usque ad perfectam matu-
ritate ¶ 2o quod numquam fuit aliquis
puer ita diu in utero matris sicut
xpistus fuit nisi esset monstrose
natus vel violenter impeditus
¶ Igitur corpus xpisti in xlvi di-
ebus attigit quantitatem illam
in qua aliis embrionibus fit
figuracio // Item sicut secundum Hain-
ricum de Frimaria Ex tota trini-
tas illa incarnacionem operata
est quia opera trinitatis ad extra
sunt indivisa // Nam ibi fuit
potencia patris qui statim corpus
formavit et animam creavit Et illa
duo deitati univit in illo
momento cum dicit Ecce ancil-
la domini hoc non potest facere pos-
tea aliqua creatura Quia omnis cre-
atura ipso opere requirit tempus pro

firmamentū circuit ut moueat
ab oriente in occidens / Luna
ad cōplementū sui cursus indi-
git mensem Sol integrum
annū / Sed in determinato tpe
formatū in utō virginis matris
In conceptione autē xpi op-
ata est potencia prīs quia in
instanti conceptionis cōpletus
fuit Item operata ibi est
sapiā filij dei quia corpus
suū optime disposuit et oīa
membra decent(er) ornauit
ps Speciosus forma p(re) fi-
lijs hominum / Item operata est
gra spūs sci qui conceptionē
illā mundā ab oī pctō red-
didit quod nō est simi(li)ter in ali-
quo puro hoīe licet enim
aliqui nati sint sine pctō et
sctificati in utō matris sicut
bta virgo maria Johes bap-
tista Jeremias tn̄ in pctō ori-
ginali concepti sunt et scdm ro-
nem seminale descendunt
ab adam xpus autē non
solū natus sed et conceptus fuit
sine pctō Augꝰ Solus
redemptor est ee sine pec-
cato quem Haimo de summa
sup simbolū Cum dicit quare
conceptio xpi potius attribuit(ur)
spūi sco dicit(ur) sm Hainricū

F

de summa q(uod) interdū deno-
minat operacionē xpus aut(em)
vocat intencione carnē assump-
sit ut miserie et afflictioni
subveniret Et quia bonitas
et mia attribuit(ur) spūi sco ideo
de spū sco conceptus est / Item
dicit(ur) de spū sco conceptus
ut per hoc excludantur carnales
commixtiones Unde canitur
Non ex virili semine sed mis-
tico spiramine Item sciēd(um)
q(uod) cum tota trinitas operata
sit incarnacionē solus tn̄ filius
est incarnatus ut dicit btus
Augꝰ in libro de fide ad pe-
trum Et ipse btus Augꝰ po-
nit exemplum Si tres puelle
tenerent unā tunicā et una
ex illis illā indueret et tunc
indutio fieret a tribus puellis
et una illarum sola indueret(ur)
Item aliquis doctor ponit tale
exm̄ Si 3es scilicet petrus et an-
dreas et Johes sunt agentes
vestiendo andream sub-
iectio andree fieret ab hiis
tribus sunt attamen solus an-
dreas vestitur / Item sciēd(um)
sm Wilhel Lugdunen quod
magis debemus cē spolia-
ti ad quandam naturam que
munda a pctō per intencionem

G

filii dei qui ante / Ante in-
carnacionem erat causa una
quare humana natura munde
erat servanda scilicet dignitas ipsius
quia ymago dei est equatur
deus ipsam cavit Unde Gen. i°
Faciamus hominem ad ymaginem
et similitudinem nostram Unde si
ymago beate virginis munde ser-
vatur quam pictor sive arti-
fex fecit valde munde ser-
vanda est ymago dei quam ipse
met impressit et fecit istam
causam innuit Eccli xvi Fili
in mansuetudine serva animam tuam
et da ei honorem secundum meritum
suum .i. secundum dignitatem suam Modo
vero sunt alie due cause Una
est quia juncta est anima per-
sone divinitati et est inseparabi-
lis Et si tunica Christi in qua pe-
pendit defertur honore et
munde et honorifice servatur
quia ei parvo tempore juncta fuit
multum defendendum est humane
nature / Alia causa est quia mun-
dicia humane nature sanguine
Christi comparata est Apoc. p°
Qui dilexit nos et lavit
nos a peccatis nostris in sanguine
suo Multum diligenter servanda
est mundicia illa quam Christus
ita care emit et hoc quia

ad 2am partem que Quantum ad
3am partem scilicet illius sermonis sunt
Qui illi sunt apostoli rursum Christum
crucifigunt qui ad peccata redeunt
Unde legitur quod tempore sancti Francisci
cum divina pietas primo or-
dinis minorum iaceret funda-
menta Quidam de fratribus re-
dire ad seculum temptabantur
qui accedens ad beatum Fran-
ciscum rogare cepit ut a re-
ligionis vinculo absolveretur
eo quod nulla racione poterat in
ordine permanere Cui cum beatus
Franciscus nec posse nec velle
se facere respondet Ad domum
propriam arripuit et ab eo si-
mile rursum accepit Videns
autem quod per hoc dispensacionem
obtinere nequiret Cum tempta-
cionibus dedit remotos pe-
des suos cum paululum deces-
sisset quidam sibi obviavit
et ab eo quo tenderet requisi-
vit Cui cum furiosa voce di-
xit Quid ad te de facto meo
Ille statim latus exhibuit
manus extendit in quibus
quasi vulnera recencia copio-
sum modicum effundebat cru-
orem Et adiecit tu vulnera mea
renovabis / tu me iterum crucifigis
Quo viso prostratus ad pedes

eius se cum lacrimis proiecit sibi
que ut ignosceret rogavit Sta-
timque xpistus qui visus fuerat
ab oculis eius est eclipsatus
Tunc ille ad beatum ffranciscum
rediens visa per ordinem
retulit et usque ad finem vi-
te devotus in religione
permansit

Demene est surgendum sermo 29

Hora est iam nos de
sompno surgere Ro 13
Boecius de consolatione philosophie
Unicuique inserta est natura-
lis cupiditas veri boni
Unum autem bonum in quo solum
quietatur animi appetitus deus
est iuxta dictum Augustini Deus
est / ffecisti nos domine ad te
et inquietum est cor nostrum
donec quiescat in te et
illud bonum acquiritur cum bonis
exercicijs et operibus virtuosis
et non cum sompnolencia et
pigricia / Unde beatus ffranciscus in quadam
sermone Pro dormientibus pre-
venit regnum celorum nec
ociosis et desidia torpentibus
beatitudo eternitatis repromittitur
Unde in verbis premissis hortatur
nos apostolus surgere a pigricia
et inchoare bona opera dicens

Hora est iam nos etc / Unde in presenti
sermone tria sunt dicenda / primo
quomodo antiqui olim in peccatis dor-
mierunt / 2º quomodo surgere
debemus a sompno corporali
et spirituali / Tercio etc / ¶
Quantum ad primum sciendum quod olim
fere omnes in peccatis dormierunt
et a bonis operibus torpebant
nec mirum quia in nocte erant
in nocte quidem tria sunt que
dormire faciunt et somp-
num inducunt scilicet obscuritas fri-
giditas et humiditas /
Nox quidem naturaliter est ob-
scura frigida et humida /
Obscuritas quidem sompnum
inducit Unde homines dormire
volentes loca obscura que-
runt ffrigiditas eciam inducit
sompnum / Unde in hyeme et
frigida complexione sompnus
profundus laudabilis est / In con-
traria non suspectus / Humi-
ditas eciam inducit sompnum
Unde propter primum vapor humidus
a cibus resolutus dum ad ce-
rebrum ascendit sompnum in-
ducit / Unde est quod pueri magis
dormiunt quam senes quia
plus habundant in humiditate
Non fuit igitur mirum si an-
tiqui sic dormiebant quia
erant in obscuritate ignorancie